Balogh László (1999): Tehetségfejlesztő szakpedagógus-képzés a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. In: *Alkalmazott Pszichológia* 1 (1), 75–82.o.

BEVEZETÉS

Magyarországon a nyolcvanas évek második felétől egyre több iskola, nevelési intézmény indított speciális vagy komplex tehetségfejlesztő programokat. Ezzel együtt nőtt a pedagógusok részéről az az igény, hogy több információt kapjanak a hétköznapi gyakorlati tevékenységhez, hiszen az alapképzésük során nem készítették fel őket e speciális munkára. Sok tehetség-témájú előadást kértek az iskolák, majd megindult az intenzív (120 órás) tanfolyamon folyó képzés, s 1997 szeptemberében megjelent a művelődési és közoktatási miniszter 29./1997. MKM-rendelete a tehetségfejlesztési szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről. A képzés az év szeptemberében meg is indult a Kossuth Lajos Tudományegyetemen /ma Debreceni Egyetem/, a Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék szervezésében. Az oklevélben szereplő szakképzettség pontos neve a rendelet szerint: *„tehetségfejlesztési szakértő”.* Újabb előrelépést jelentett, hogy 1999-ben a KLTE megalapította a pedagógus szakvizsga-programot, s 2ooo szeptemberében el is indította a képzést "*tehetség és fejlesztése"* elnevezéssel /41/1999./X.13. OM Rendelet/.A következőkben arról adunk tájékoztatást, hogyan jutottunk el az országban elsőként a KLTE-n a szakképzés megalapításához és indításához, ismertetjük a szakirányú továbbképzés képesítési követelményeit és tantárgyi struktúráját, valamint a szakvizsga-programot, kapcsolódási lehetőségeket más szakokhoz, valamint összegezzük az eddigi tapasztalatokat.

I. A SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS CÉLJA, HAZAI ÉS NEMZETKÖZI HÁTTERE

1. A képzés célja

A képzés célja az egyetemi vagy főiskolai szintű pedagógus diplomával rendelkező szakemberek felkészítése a tehetségfejlesztés speciális gyakorlati feladatainak megoldására, hogy ismereteiket egyrészt a közoktatásban (iskolák, kollégiumok, egyéb nevelési intézmények), másrészt speciális intézetekben (nevelési tanácsadók, pályaválasztási tanácsadók, családgondozó központok, közművelődési intézmények) kamatoztathassák. A képzés eredményeként a résztvevő szakemberek olyan ismeretek, módszerek, eszközök birtokába jutnak, amelyekkel hatékonyabbá tudják tenni a különböző művelődési blokkokhoz, tevékenységi területekhez, tantárgyakhoz kapcsolódó tehetségfejlesztő munkát a tanórán és a differenciált fejlesztés más szervezeti kereteiben (szakkörök, fakultációk, egyéb speciális foglalkozások), biztosabb alapokon tudják azonosítani, kiválasztani a tehetséges gyerekeket, s a fejlesztés során felvetődő speciális problémákat szakszerűen tudják megoldani.

2. Hazai aktualitás, előzmények

Hazánkban a pedagógusok az alapképzésben nem kapnak megfelelő felkészítést a speciális tehetségfejlesztő munkához. Ugyanakkor az utóbbi években a tehetséggondozás Magyarországon is a szakmai érdeklődés középpontjába került. Ennek több oka is van.

- A társadalmi változások felerősítették a teljesítmény-orientáltságot az élet minden területén, s magas szintű teljesítményt sem az egyén, sem az ország nem érhet el a képességek, a tehetség felderítése és hatékony fejlesztése nélkül.
- Az iskolarendszer változásai, az iskolai autonómia erősödése is növelték a tehetséggondozás iránti érdeklődést. Általános- és középiskolák egyaránt

próbálják kialakítani egyéni arculatukat, s ennek során is gyakran kap központi szerepet a tehetségfejlesztés speciális helyi rendszere.

- A Nemzeti Alaptanterv az iskoláktól kívánja meg az általuk használt tanterv elkészítését, s ez is újabb lehetőségeket kínál a tehetségfejlesztő programok beépítéséhez. E feladatok megoldásához az osztály egészét érintő frontális munka nem biztosít megfelelő feltételeket, szükséges megkeresni, kiépíteni azokat a kiscsoportos, egyéni foglalkozási formákat, amelyek a tehetséges gyerekek intenzív egyéni fejlődését segítik elő.
- A társadalmunkban tapasztalható gazdasági megosztottság, pontosabban a szegényebb rétegek létszámának növekedése az eddiginél is nagyobb felelősséget ró az iskolákra, a szakemberekre a tehetségfejlesztés terén. Ki kell dolgozni azokat a formákat, amelyek a szerény anyagi feltételek között felnövő gyerekek számára is lehetővé teszik az intenzív egyéni fejlődést.

Ugyanakkor Magyarországon az előző kihívásokkal nincsen összhangban a pedagógusok felkészítése: az alapképzésben egyetlen szinten sem kapnak megfelelő ismereteket a tehetségek felismeréséhez és intenzív fejlesztéséhez. Természetesen sok iskolában van hagyománya a tehetségfejlesztő programoknak, s igen szép teljesítményt is produkálnak, azonban e munka során csak részben használják fel a külföldi és hazai kutatásokból levont eredményeket. A pedagógusok körében nagy az igény évek óta az új ismeretekre. Ezen igények kielégítésére azonban korábban csak részmegoldás született: a KLTE Pszichológiai Intézetének Pedagógiai-Pszichológiai Tanszéke az MTA Pszichológiai Intézetével közösen — az országban egyedülálló kezdeményezésként — az MKM szervezésében 120 órás intenzív továbbképző tanfolyamot tartott a 90-es évek első felében. Ez a képzési forma azonban csak részben felel meg a korszerű követelményeknek: sem elméleti, sem gyakorlati szempontból nem adott elegendő fogódzót az e területen dolgozó pedagógusoknak – a képzési idő rövidsége miatt.

A KLTE Pszichológiai Intézetében évtizedes hagyománya van a tehetségkutatásnak. Nem véletlen, hogy az Intézet PhD képzési programjában az egyik

altéma a tehetség témaköre. (Erről a munkáról egy másik írás számol be a kötetben.) Az elmúlt években több kiadvány jelent meg, amelyek az itt összegyűlt kutatási eredményeket adják közre – nemzetközi kitekintéssel (A tehetségfejlesztés alapjai, 1993; Tehetség és személyiség, 1994; Tehetség és képességek, 1995; A tehetségfejlesztés pszichológiája, 1995; Tehetség-kalauz, 1996; Tehetség és fejlesztő programok, 1997; A tehetségesek tanítása, 1998, Tehetség és iskola, 1999, Tehetségkutatás, 2oo2. A kötetek összeállításában, szerkesztésében Balogh László, Bóta Margit, Dávid Imre, Herskovits Mária, Páskuné Kiss Judit, Polonkai Mária és Tóth László játszottak vezető szerepet. A kötetek kiadásához több ízben segítséget nyújtott a Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram, valamint a Magyar Tehetséggondozó Társaság.) A Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék oktatói kutatási eredményeiket a hazai és nemzetközi tehetségkonferenciákon rendszeresen közlik, a nyolcvanas évek végétől több mint harminc előadást tartottak a nemzetközi konferenciákon (Zürich, Budapest, München, Nijmegen, Columbus-Ohio, Bécs, Oxford, Virginia stb.). Több tanulmány jelent meg külföldi folyóiratokban és tanulmánykötetekben a Tanszék oktatóinak tollából.

A Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézetének szoros kapcsolata van a tehetségkutatásban az MTA Pszichológiai Intézetével. Ott a nyolcvanas évek közepétől intenzív tudományos munka folyik a tehetség témakörben. 1985-ben a Művelődési Minisztérium felkérésére munkacsoport alakult, amely összegyűjtötte az eddigi kutatások eredményeit, s egyúttal ajánlásokat is fogalmazott meg 1986-ban, majd 1990-ben az intellektuális területen megmutatkozó tehetség korai azonosítását célzó követéses vizsgálat OTKA-támogatást kapott. A képességek identifikációját szervesen egészíti ki a pedagógusok tehetségképére vonatkozó vizsgálat.

3. Nemzetközi háttér

A tehetséggondozás a nyolcvanas évek második felében világszerte az érdeklődés középpontjába került. A Tehetség Világtanács (Word Council for Gifted and

Talented, WCGT) hamburgi kongresszusa (1985), valamint az Európai Tehetségtanács (European Council for High Ability, ECHA) 1987-es megalakulása óta vesznek részt a magyar tehetségszakemberek intenzíven a nemzetközi együttműködés különböző formáiban. A magyarországi tehetségkutatás és fejlesztés eredményeinek elismerését jelenti, hogy kezdettől fogva van magyar vezetőségi tagja az ECHA-nak: előbb Gefferth Éva, később Herskovits Mária jelenleg pedig Balogh László képviseli a vezetőségben Magyarországot, aki ezen túl a *High Ability Studies* Szerkesztő Bizottságának is a tagja.

Az ECHA és a WCGT olyan nemzetközi hálózat, amely a tehetséggel kapcsolatos kutatások, tanárképzés, prosztgraduális képzések, fejlesztő programok, tanácsadás és egyéb szolgáltatások információcseréjét segíti elő. Az ECHA a fejlesztő munka színvonalának emelése érdekében kidolgozott egy posztgraduális képzési programot a pedagógusok számára. 1994-ben alapították meg az *ECHA-Diplomát* a hollandiai Nijmegeni Egyetemen. Ott működik egy Tehetségkutató Intézet, s a képzést ők vezetik. Az Intézet igazgatója F. J. Mönks professzor, aki e posztgraduális képzési program magyarországi felhasználásához hozzájárult, s felajánlotta a közvetlen segítséget is az itteni képzés megvalósításához. F. J. Mönks az ECHA-nak nyolc éven át volt az elnöke, s jelentős szeepet játszott abban, hogy a Debreceni Egyetemen a „tehetségfejlesztési szakértő" szakirányú képzésben résztvevő pedagógusok az Európa-szerte érvényes ECHA-diplomát is megkapják végzéskor. Ez nagy elismerése a képzési programnak.

A tehetségkutatás és fejlesztés gyorsuló nemzetközi vérkeringésébe a KLTE Pedagógiai-Pszichológiai Tanszéke kezdettől fogva bekapcsolódott: a kétévenként megrendezésre kerülő nemzetközi konferenciákon rendszeresen tartottak előadásokat az oktatók. E konferenciákon túl is lehetőség adódott a közvetlen tapasztalatszerzésre. A szakemberek többször voltak külföldön a tehetségkutatások tanulmányozása céljából: Angliába, Németországban, Ausztriában, Hollandi-

ában és az USA-ban tettek látogatást, vizsgálva az aktuális problémákat a tehetség-témakörben. 2oo1-ben fejeződött be a SOCRATES–COMENIUS-HOBE-program keretében 3 éves fejlesztési együttműködés , amelyben négy egyetem (Birmingham, Nijmegen, Düsseldorf, KLTE) vett részt. A cél elsősorban az volt, hogy a négy országban lendületet adjunk a tehetség-programoknak az iskolákban. Többnyelvű szöveggyűjtemények, CD-k készültek, fejlesztő programok kerültek az Internetre, s konferenciákat, közvetlen tapasztalatcseréket szerveztünk pedagógusok részére.Ez a munka egy újabb három éves nemzetközi programban várhatóan tovább folytatódik 2oo2 szeptemberétől, újabb országok és iskolák bevonásával /BEGA-Program/.

II. KÉPESÍTÉSI KÖVETELMÉNYEK

A tehetségfejlesztő szakirányú továbbképzés egyetemi vagy főiskolai diplomát ad (az eredeti diplomától függően). A diplomában feltüntetett képzettség: „tehetségfejlesztési szakértő". A felvétel módja: felvételi elbeszélgetés megadott szakirodalom alapján. Feltétele: főiskolai vagy egyetemi szintű pedagógus- vagy pszichológus-végzettség. Képzési idő: 4 félév, legkisebb óraszám: 625.

A képzés feltételezi a pedagógus-tevékenységhez szükséges ismeretek előzetes megszerzését, ezért e képzési formában már kimondottan a tehetségfejlesztés problémái állnak a középpontban. A pedagógus-mesterség általános ismeretkörei csak az új ismeretek alapokhoz kötése céljából kerülnek elő. Európa fejlett országaiban már folyó hasonló képzés programját adaptálva, a következő főbb témakörök kerülnek terítékre:

- Elméleti alapok: a tehetséggondozás története, tehetség és társadalom, a tehetség korszerű értelmezése, komponensei, fajtái.
- Metodika és fejlesztés: tehetségdiagnosztika, tehetségfejlesztő programok, tanácsadás és egyéni fejlesztés, pedagógusszerep a fejlesztésben, alulteljesítés, tanulási zavarok.

- Speciális témakörök: ezek a tehetségfejlesztéssel érintkező pedagógiai és vezetői tevékenység elméleti hátterét adják a szociálpedagógia, a tentervfejlesztés, mentálhigiéne és szervezetfejlesztés területéről.

Az elméleti felkészítéshez külső szakmai gyakorlatok kapcsolódnak, összesen 165 órában, ilyen munka képezi az alapját a záródolgozatnak is. Az elméleti stúdiumok óraszáma a képzési időnek 34 %-a, a belső és külső gyakorlati stúdiumoké 66%-a. (A konkrét tantárgyakat a mellékelt hálótervek tartalmazzák.)

Számonkérési formák: kollokvium, gyakorlati jegy, szigorlat, záróvizsga, záródolgozat. A kollokviumok és gyakorlati jegyek száma minimum kb. 20. (Jelenleg azért nem lehet megállapítani pontosan a megosztást a két forma között, mert ez egyénenként változni fog a tantárgyválasztástól függően. Két szigorlaton kell a hallgatóknak számot adniuk elméleti felkészültségükről. A második félév végén a tehetségfejlesztés pszichológiai, pedagógiai alapjaiból kell vizsgázniuk, a negyedik félév végén pedig a fejlesztő programok felhasználásának kérdésköreiből. A záróvizsga követelményei:

- egyfelől a záródolgozat megvédése történik e vizsgán;
- másfelől a jelölt számot ad a módszertani felkészültségéről a tehetség-diagnosztizálás, tanácsadás, egyéni fejlesztés témaköreiben.

A záróvizsga bizottság előtt folyik, megkezdésének feltételei a jelölt részéről: az előírt tanulmányi kötelezettségek teljesítése, valamint a záródolgozat minősített dokumentumainak benyújtása.

A záródolgozat témája a tehetségfejlesztés bármely témája lehet, empírikus vagy elméleti feldolgozásban, a hallgató témavezető felügyelete mellett készíti el. Terjedelme minimum 40, maximum 100 oldal. Elkészültekor írásbeli bírálat készül, s a munkát jeggyel is kell minősíteni.

E diplomát szerző pedagógusok, pszichológusok szakirányú tudásukat elsősorban az iskolai tehetségfejlesztésben kamatoztathatják, de mindenfajta nevelési intézményben (pl. óvodák, kollégiumok) és más speciális intézetekben (nevelési és pályaválasztási tanácsadók, családgondozó központok,

közművelődési intézmények stb.) is tudják hasznosítani a megszerzett ismereteket.

A „tehetségfejlesztési szakértő” képzés kapcsolódása más képzési formákhoz:

Pedagógia szak I. é.	**Pedagógia szak II. é.**	**– Tehetségfejlesztési szakértő I. é.** **– Pedagógia szak III.é. (specializáció)** **– PhD kurzusok (pedagógia, pszichológia)**	**PhD. II.é. (pedagógia, pszichológia)**	**PhD. III. é. (pedagógia, pszichológia)**
		– Tehetségfejlesztési szakértő II. é. **– Mentálhigiénikus szak I. é.** **– Közoktatási vezető szak I. é.**	**Mentálhigié-nikus szak II. é.** **Közoktatási vezető szak II. é.**	

Magyarázat:

1. Pedagógia szak: 3 éves kiegészítő szakos levelező képzés főiskolát végzett pedagógusoknak (Neveléstudományi Tanszék)

2. Mentálhigiénikus szak: 2 éves levelező szakképzési forma egyetemet végzetteknek (Pszichológiai Intézet)

3. Közoktatási vezető szak: 2 éves levelező szakképzési forma tanügyi vezetők részére (Pszichológiai Intézet)

Ezeken a szakokon jelenleg folyik a képzés a KLTE-n. A képzési programok egyeztetésével kölcsönös átjárhatóság van a „tehetségfejlesztési szakértő” és e három szak között. Ugyanakkor a PhD képzési programokban (pedagógia, pszichológia) is kiválthatók egyes kurzusok.

III. EDDIGI TAPASZTALATOK

Ahogy azt korábban jeleztük, 1997 szeptemberében indult az első évfolyam, s 1998 szeptemberében a következő csoport. A jelentkezők száma mutatja, hogy nagy az érdeklődés a képzés iránt: 1997-ben 93 fő, 1998-ban pedig 78 fő, 1999-ben 45 fő, 2ooo-ben 5o fő /szakvizsga-programon/, 2oo1-ben 75 fő /szakvizsga-programon/ kezdte meg tanulmányait. A résztvevők között vegyesen találhatók óvónők, tanítók, általános iskolai és középiskolai tanárok, valamint pszichológusok. Érdekes az is, hogy nagyobb részük már jelentős tapasztalattal rendelkezik (általában 10-15 évet töltöttek el eddig a pályán). Többségük intézményében már eddig is működött valamilyen tehetségfejlesztő program. Ez alapján találták szembe magukat a tehetségfejlesztés gyakorlati problémáival, s ezek motiválták őket a továbbképzésre.

A foglalkozásokon nagy érdeklődéssel és lelkesedéssel vesznek részt, pedig a képzés többnyire a hétvégi pihenőnapon (szombat) van. Különösen a gyakorlati jellegű programok (más tehetségfejlesztő intézményekben szerzett tapasztalatok elemzése) hozták lázba a résztvevőket. Ezek a képzés 2. félévében kezdődnek, s a 3. és 4. félévben óraszámuk még tovább nő. Úgy gondoljuk, egyrészt a gyakorlati feladatok, másrészt a más tehetségfejlesztő műhelyben szerzett tapasztalatok teszik igazán hatékonnyá a képzést.

A képzésben nemcsak a Kossuth Egyetem oktatói működnek közre, mellettük az ország legjelesebb szakemberei tartanak órákat több híres intézményből. Az MTA Pszichológiai Intézetéből: Herskovits Mária, Gyarmathy Éva tudományos főmunkatársak. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemről: Ritoók Pálné és Kalmár Magda docensek. Foglalkozásokat vezet Czeizel Endre orvosgenetikus professzor, a Magyar Tehetséggondozó Társaság volt elnöke, a Szombathelyi Tanárképző Főiskoláról Koncz István tanszékvezető főiskolai tanár. Külföldi szakemberek is tartottak konzultációt az elmúlt években: F.J.Mönks professzor, a Nijmegeni Egyetem Tehetségkutató Központjának vezetője, Willy Petters, ugyan-

ezen intézmény vezető kutatója, Paul Roeders és Gefferth Éva, akik korábban az ECHA vezetőségének is tagjai voltak.

A képzési program több évig tartó előkészítésének sikerét bizonyítja, hogy a Magyar Akkreditációs Bizottság a szakalapítási kérelmet és a képzési programot változtatás nélkül fogadta el. Természetesen a képzés értéke a megvalósítás színvonalától is függ: azon fáradozunk, hogy a tehetségfejlesztésre vonatkozó legkorszerűbb ismeretek és gyakorlati módszerek jussanak el a pedagógusokhoz. Ehhez felhasználjuk a legfrissebb külföldi szakirodalmat — a közelmúltban jelent meg magyarul Mönks, Landau és Roeders egy-egy könyve —, s a Nijmegeni Egyetem Tehetségkutató Központjával való szerződéses együttműködés keretében személyes tapasztalatokat is tudunk szerezni a fejlesztő munkáról.

Az is lendületet adott a hazai tehetségfejlesztő munkának - s minden bizonnyal a szakképzés iránti érdeklődésnek is, hogy az ECHA hetedik konferenciáját Debrecenben rendeztük meg 2000 augusztusában. Ezen a rendezvényen közel ötszáz szakember vett részt a világ minden tájáról, ennek fele hazai intézményekből. Közel kétszáz előadás hangzott el angol és magyar nyelven a tehetséggondozás és kutatás legaktuálisabb témáiról.

A szakirányú végzettséget megszerző első évfolyam 1999-ben megfogalmazta a további együttműködés igényét, s meg is alakítottuk az "ECHA-DIPLOMÁSOK MŰHELYÉT" - a Debreceni Egyetem és az MTT Kelet-Magyarországi Tagozata gondozásában. Ez a továbbképzési műhely negyedévenként tart rendezvényt, amelyeken egy-egy nagy hagyományokkal rendelkező tehetséggondozó intézmény /iskola, nevelési tanácsadó, továbbképző központ, régió stb./ mutatja be gyakorlati eredményeit. Az egész napos programon általában 6o-loo fő vesz részt végzett hallgatóink közül, s újabban felmerült a két napos műhelyfoglalkozás igénye is. Ezek a találkozások nemcsak a szakmai gyarapodást segítik elő, de a ma sokszor még társadalmunkból hiányzó, az emberi lélek feltöltődését biztosító "társas élményekre" is lehetőséget kínálnak.

Külön is szólni kell azokról a gyakorló helyekről, ahol a szakirányú továbbképzés külső gyakorlatait végzik a képzésben résztvevők. Ezek az iskolák, intézmények olyan nagy tapasztalattal rendelkeznek a tehetséggondozás egy-egy speciális területén, amelyre bátran építhetünk az elméleti ismeretek gyakorlati felhasználását elősegítendő feladatok megoldásában. Köszönetünk és elismerésünk kifejezése céljából az alábbiakban közreadjuk azon intézmények listáját, amelyek segítették a képzést az elmúlt években, valamint a közreműködő kollegák nevét. Nélkülük nem tudtuk volna megvalósítani a képzést!

- Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma: Titkó István igazgató, dr. Bun Zoltánné gyakorlatvezető.
- Hatvani István Általános Iskola, Debrecen: Kondor Zsigmond igazgató, Bánszegi Gáborné gyakorlatvezető.
- Simonffy Emil Zeneiskola, Debrecen: Fekete Ferenc igazgató, Kerekes Ilona gyakorlatvezető.
- Vénkerti Általános Iskola, Debrecen: Juhász Sándorné igazgató, Vadász Emese gyakorlatvezető.
- Bethlen Gábor Református Általános Iskola, Törökszentmiklós: Nagy Kálmán igazgató, Banáné Szőke Ilona gyakorlatvezető.
- Bolyai János Általános Iskola, Szerencs: Zemlényi Zoltán igazgató, Győrik Ferenc gyakorlatvezető.
- Bocskai István Gimnázium, Szerencs: Gaál András igazgató, Kiss Attila igazgatóhelyettes, Kiss Attiláné gyakorlatvezető.
- Móricz Zsigmond Általános Iskola, Mátészalka: Szombathy Gézáné igazgató, Veressné Szentléleky Klára gyakorlatvezető.
- Nevelési Tanácsadó Intézet, Miskolc: Vértesi Mariann igazgató és gyakorlatvezető.

- Balassi Bálint Gimnázium, Budapest: dr. Balla László igazgató, Farkas György gyakorlatvezető.
- Szent István Gimnázium, Budapest: Szakáll Istvánné igazgató, Szabó Klára gyakorlatvezető.
- Géniusz Iskola, Budapest: Misinszki Lászlóné igazgató.
- Pattogós utcai Általános Iskola, Budapest: Sütő Lászlóné igazgató és gyakorlatvezető.
- Bláthy Ottó utcai Óvoda, Budapest: Kantáné Kovács Katalin gyakorlatvezető.
- Fővárosi Tehetség Központ, Budapest: dr. Herskovits Mária gyakorvezető.

IV. A "TEHETSÉG ÉS FEJLESZTÉSE" PEDAGÓGUS-SZAKVIZSGA-PROGRAMRÓL

Amint azt már a bevezetőben is jeleztük, a pedagógus-szakvizsgákról megjelent rendeletben /41/1999./X.13./ OM Rendelet/ a "*tehetség és fejlesztése"* szakvizsga-program is megjelent. A Debreceni Egyetemen a képzésben az alábbi szempontok az irányadóak.

A képzésen részt vehetnek óvodapedagógusok, tanítók, tanárok, gyógypedagógusok, kollégiumi nevelők, szociálpedagógusok, könyvtárosok, szakoktatók. A felvétel feltétele: egyetemi vagy főiskolai szintű pedagógus szakképzettség és 3 éves gyakorlat, felvételi vizsga nincs.

A továbbképzés során a közoktatásban és más speciális intézményben dolgozó pedagógusok olyan módszerek, eszközök birtokába jutnak, amelyekkel hatékonyabbá tudják tenni a kölünböző műveltségi blokkhoz, tevékenységi területhez. tantárgyakhoz kapcsolódó tehetségfejlesztő munkát tanórai és más szervezeti keretekben, valamint a tehetséges gyerekeket tudják azonosítani, kiválasz-

tani és speciális problémáikat szakszerűen megoldani. A továbbképzés hallgatói aláírást szereznek a készségfejlesztő tárgyakból, kollokviumon és szigorlaton adnak számot a megszerzett ismeretekről, valamint gyakorlati jegyet kapnak a közoktatás különböző intézményeiben végzett gyakorlatokra. Második év végén a hallgatók záródolgozatoto készítenek, melyet záróvizsgán megvédenek. Az oktatás formája: levelező, konzultációs napok: péntek, szombat. (A tantárgyi háló a mellékletben található meg.)

Már a célokból is kiderül, hogy a "*tehetségfejlesztési szakértő"* szakirányú képzés és a *"tehetség és fejlesztése"* szakvizsga-program közel áll egymáshoz, ezért egy tanév további képzéssel mindkét képzési program teljesíthető a másik elvégzése után. Így a négy év képzési program három év alatt abszolválható, s mind a szakirányú, mind a pedagógus szakvizsga végzettség gyorsabban megszerezhető egymásra építve e rugalmas rendszerben.

UTÓSZÓ

Nem túlzunk, ha azt állítjuk, hogy a magyar tehetséggondozás fejlesztésében mérföldkőnek tekinthető a szakpedagógus-képzés megalapítása és elindítása a Debreceni Egyetemen. Nemcsak a szakirányú végzettséget szerző vagy a szakvizsga-programot teljesítő kollegák véleményéből lehet ezt a következtetést levonni. Az is bizonyítja ezt, hogy másik három felsőoktatási intézmény is a mi programunkat vette át, s az alapján alakította ki saját speciális arculatát a tehetségfejlesztő pedagógusok képzésében. Így jelenleg már Magyarországon négy helyen folyik tehetség-szakpedagógus képzés: a Debreceni Egyetemen, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán és a Kaposvári Pedagógiai Főiskolán. Minden bizonnyal a közeljövőben további felsőoktatási intézményekben is megteremtik a személyi és tárgyi feltételeit a képzés megindításának, hiszen a pedagógusok nagyszámú továbbképzése feltétele a tehetséggondozás további sikereinek.

MELLÉKLETEK

(a helyük megjelölve a szövegben)

„Tehetségfejlesztési szakértő”(tantárgyi háló)

Tantárgy	1.fé.		2.fé.		3.fé.		4.fé.		Számonkérés			
	ea.	szem.	ea.	szem.	ea.	szem.	ea.	szem.	koll.	gyj.	szi.	zv.
I. Elméleti alapok												
1. A tehetségkutatás és gondozás története	20	–							1.			
2. A tehetség definíciói, fajtái	20	–							1.		2.	
3. A tehetség komponensei	20	–	20	–					1.		2.	
4. Tehetség és társadalom	20	–							1.			
5. Tehetség és szocio-emocionális fejlődés			20	–							2.	
6. Kreativitás, pedagógiai implikációk			10	20*							2.	
II. Metodika és fejlesztés												
1. Tehetségdiagnosztika			10	10	10	10				2.3.		4.
2. Tehetségfejlesztő programok					10	10	–	10		3.4.	4.	
3. Gazdagító programok metodikája							10	10		4.	4.	
4. Alulteljesítés, tanulási zavarok					10	10				3.	4.	
5. Tanácsadás, egyéni fejlesztés					10	10	10	10		3.4.		4.
6. Pedagógusszerep a tehetségfejlesztésben	–	20*					10	20*			4.	
7. Záródolgozati szeminárium					–	10	–	10		3.4.		
III. Speciális tárgykörök (választhatók, 90 óra, egy választása kötelező)												
1. Iskolai mentálhigiéné												
2. Szervezetfejlesztés												
3. Oktatásfejlesztés												
(A tantárgyak felsorolása a következő táblázatban)												
Kötelező óra: (előadás 210, szem. 160)	80	20	60	30	40	50	30	60	4	10	2	1
Választandó (90 óra) (minimum)	(A speciális tárgykör választásától függ a 90 óra félévenkénti eloszlása és vizsgakövetelménye)											
Külső szakmai gyakorlatok: 165 óra (A megjelölt tárgyakhoz egyenként 15 óra)	–		30 (I/6. II.1.)		75 (II/1.2.4.5.7.)		60 (II/3.5.6.7.)					

Képzési óraszám: **625**. *Megjegyzés:* a *-gal megjelölt tárgyak tréningek, ezért csak aláírással zárulnak.

(A "tehetségfejlesztési szakértő" szakirányú kézés második oldala)

Speciális tárgykörök

Tantárgy	1.fé.		2.fé.		3.fé.		4.fé.		Számonkérés			
	ea.	szem.	ea.	szem.	ea.	szem.	ea.	szem.	koll.	gyj.	szi.	zv.
A. Iskolai mentálhigiéné												
1. Szocializáció					15	–			3.			
2. Szocializációs zavarok					20	–			3.			
3. Deviáns személyiség fejlődés					10	–			3.			
4. Mentálhigiéné					10	–	–	15	3.		4.	
5. A segítő kapcsolat alapjai							20	–	4.			
B. Szervezetfejlesztés												
1. Leíró szervezetelemzés					10	10			3.			
2. Bevezetés a döntéselméletbe							20	–	4.			
3. Iskolai vezetéstechnika					10	–	10	–	3.4.			
4. Vezetéslélektan							10	10	4.			
5. Konfliktuselemzés					–	10					3.	
C. Oktatásügyi rendszerelemzés												
1. Általános nevelésszociológia					10	10			3.			
2. Oktatási rendszerek az ezredfordulón					10	10			3.			
3. A pedagóguspálya szociológiája							10	10			4.	
4. Az iskola szervezete, működése					–	10	10	–	4.		3.	
5. A közoktatás gazdasági, politikai tényezői							10	–	4.			

"TEHETSÉG ÉS FEJLESZTÉSE"
szakvizsga-program óra- és kredit-táblázata /41/1999./X.13./ OM Rendelet alapján/
Képzési összóraszám: 36o tanóra. Tanulmányi idő: 4 félév. Kreditszám: 12o.
Képzési struktúra: I. Általánosan kötelező tárgyak /18o óra, 6o kredit/
II. Szakmai tárgyak /18o óra, 6o kredit/

Tantárgy	1. félév ea./kr./szem./kr./	2. félév ea./kr./szem./kr./	3. félév ea./kr./szem./kr./	4. félév ea./kr./szem./kr./	Számonkérés koll.gyj.szig.zv.
I. ÁLTALÁNOSAN KÖTELEZŐ TÁRGYAK					
A/ Közigazgatási vezetési ismeretek					
1. Közigazgatási vezetési ismeretek	1o /1o/				1.
2. Államháztartás gazdaságtana	1o /1o/				1.
3. Európai oktatásügyi integrációs foly-k	1o /1o/				1.
B/ A szervezet működése és kapcsolatai					
1.Tanügyigazgatási ismeretek	1o /1o/				1.
2.Jogi ismeretek	1o /1o/				1.
3.Gazdálkodási alapismeretek	1o /1o/				1.
4.Stratégiai menedzsment	2o /5/				2.
C/ Hatékonyság és értékelés					
1.Intézményértékelés	1o /3/	1o /3 /			2.
2.Minőségellenőrzés, értékelés, fejlesztés		1o /1o/			2.
3.Minőségfejlesztési eljárások		1o /3 /			2.
D/ Pedagógus az iskolai szervezetben					
1.Pedagógiai folyamattervezés		1o /3 /			2.
2.Szakmai önismeret, pedagógustevékenység		1o /3 /			2.
E/ Sajátos csoportok nevelése. oktatása					
1.Mentálhigiénés ismeretek			1o /5/		2.
2.Különleges bánásmód a gyerekekkel			1o /5/		2.
3.Gyermek- és ifjúságvédelem			1o /5/		2.
4.A felnőttoktatás új útjai			1o /5/		2.

MEGJEGYZÉSEK
1.Kötelező tárgyak: a/ a szigorlattal zárulók / B/4., C/1.,3., D/1.,2.; 2o kredit/
b/ C/2. /1o kredit/
c/ D/2. /1o kredit/
2.Kötelezően választható: a/ az összes többi tárgyból 1 kollokvium /1o kredit/
b/ az összes többi tárgyból 2 gyakorlati jegy /1o kredit/

/"TEHETSÉG ÉS FEJLESZTÉSE" szakvizsga-program második oldala!/

Tantárgy	1. félév ea. /kr./ szem./kr./	2. félév ea./kr./szem./kr./	3. félév ea./kr./szem./kr./	4. félév ea./kr./szem./kr./	Számonkérés koll.gyj.szig.zv.
II.SZAKMAI TÁRGYAK					
A/ Elméleti alapok / 5o óra, 15 kredit/					
1.A tehetség definici- ói, fajtái	2o /6/				1.
2.Tehetség és szocio- emocionális fejlődés		2o /6/			2.
3.Kreativitás, pedagó- giai implikációk	1o /3/				3.
B/ Metodika és fejlesztés /13o óra, 45 kredit/					
1.Tehetségdiagnosztika			1o /3/	1o /3/	3. 4.
2.Tehetségfejlesztő programok		1o /3/	1o /3/		2. 4.
3.Gazdagító programok metodikája				2o /6/	4.
4.Alulteljesítés és ta- nulási zavarok			1o /3/		3.
5.Pedagóguszerep a te- hetségfejlesztésben			2o /6/"	2o /6/	3. 4.
6.Záródolgozati szemi- nárium			1o /6/	1o /6/	3.,4.

MEGJEGYZÉS: A "-gal jelzett tárgy tréning, ezért a minősítés három fokozatú: kiválóan megfelelt, megfelelt, nem felelt meg.